

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu **CZ. 1. 07/1. 5. 00/34. 0527**
Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Předškolní období

Autor materiálu: Mgr. Veronika Plecerová

Datum vytvoření: 28. 04. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2. ročník

Sada: PS5

Číslo DUM: 15

Tematická oblast: Vývojová psychologie: prenatální období – předškolní věk

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 28. 5., 30. 5. 2013

Ověřující učitel: Mgr. V. Plecerová

Třída: ZLY 2

Popis způsobu použití materiálu ve výuce: Výuková elektronická prezentace slouží jako podpurná a názorná pomůcka výkladu učitele. Seznamuje žáky se základy vývojové psychologie. Zaměřuje se na psychomotorický vývoj, socializační vývoj v předškolním období a hlavní činnost tohoto období – hru. Prezentace výstižně a názorně doplňuje výklad učitele, který si žáci zaznamenávají do sešitu a využívají při domácí přípravě. Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení nové látky v podobě snímku s otázkami k opakování tématu.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropských sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní období

- Od 3 do 6/7let (nástup do školy)
- Vstup dítěte do mateřské školy
- Nástup do školy

Obr. 1

Tělesný vývoj

- Změna tělesné stavby: hmotnost 2–3kg / ročně, rychlý růst 5–7cm/ ročně (výška: cca 120 cm, váha: cca 20 kg).
- zeštíhlení postavy
- svalstvo slabé, neschopné namáhavějších výkonů, po námaze velmi rychle nabírá nové síly

- pohyby vykonávané velkými svaly jsou již zcela dokonalé
- pohyby malých svalů jsou zatím méně přesné
- dokončena funkční dominance hemisfér P – L vyhraněná lateralita, (cca 4. rok), pokud ne tzv. ambidextrie

- zdokonalování CNS
- nevyzrálý imunitní systém
- výměna mléčného chrupu za trvalý chrup

Obr. 2

Psychické procesy a stavy

➤ Vnímání

- zdokonalení činností jednotlivých analyzátorů
- přesnější, uspořádanější, globální – celostní, významové
- Rozeznává barvy a odstíny, tvary, rozlišuje kratší/delší, těžký/lehký, velký/malý, hodně/málo, nahore/dole, rychleji/pomaleji, vnímá předměty a činnosti na obrázku.

- rozpozná slovo, cizí řeč, melodii, rytmus

Obr. 3

Obr. 4

➤ **Představy**

- početnější, obsažnější, plynulé vybavování pohádky, prožitku, ale špatná paměť – mezery, domýšlení tzv. konfabulace
- za nepravdu – nekárat, dítě je přesvědčeno, že mluví pravdu...taktně opravit!!

➤ Fantazie – velmi živá:

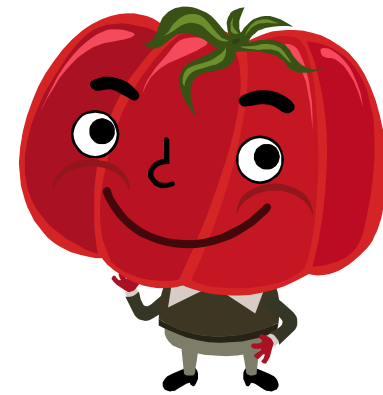
- animismus – víra v nadpřirozené bytosti
- antropomorfismus – přenos lidských vlastností na jiné objekty

Obr. 5

Obr. 6

Obr. 7

➤ **Paměť**

- **konkrétně – názorná (činnost, názornost)**
- **mechanická**
- **rozvoj slovně logické**
- **zpočátku bezděčná, koncem období záměrná**
- **vybavování – znovupoznání, vzpomínání i reprodukce**

➤ **Myšlení**

- konkrétně názorné – váže se na činnost
- mezi 4.–5. rokem rozvoj abstraktního myšlení
- pojmové myšlení, soud, úsudek (v úsudcích spoléhá na nápadné vnější znaky)
- Používá všechny druhy slov, skloňuje, časuje, počítá do 5, pozná písmenka, číslice, tvary, barvy, pojmenuje části těla, roční období, dny.

➤ Řeč

- mluvnicky i obsahově zdokonalena
- Používá všechny druhy slov, skloňuje, časuje, stupňuje, mluví v souvětích, rozumí čtenému textu.
- slovní zásoba cca 3500 slov
- odhalení poruch řeči – logoped

Řeč sociální

- dítě navazuje komunikaci s dalšími osobami
- 4–5 let – plně konverzuje a reaguje na jednotlivé elementy během konverzace
- otázky – dítě zajímají příčinné vztahy

Řeč pro sebe

- 4. rok – dítě používá hlasitou řeč bez záměru s někým komunikovat = **egocentrická řeč**
- dítě vyjadřuje svoje pocity
- spojena s myšlením
- souvisí s činností – hrou

➤ **Pozornost**

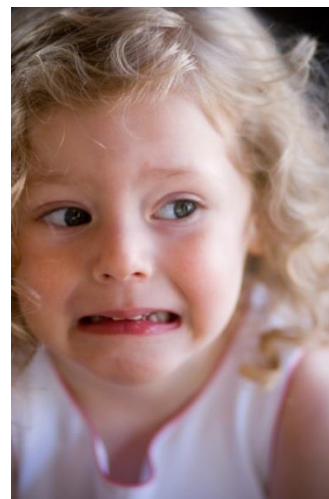
- bezděčný charakter (upoutají je jen silné a atraktivní podněty)
- nestálá
- neschopné pozornost úmyslně přenášet a rozdělovat
- ke konci období úmyslná
- soustředěnost i při činnosti, která je nebaví

➤ **Emoce**

- impulsivní a labilní (náhlý vznik prudkých citů), nejsou stálé, přelétavé
- okolo 4.–5. roku začíná pomalu své city ovládat
- další rozvoj tzv. vyšších citů (intelektuální, etické, sociální, estetické)

- velká potřeba citové stimulace – riziko citové deprivace
- strach z neznámého prostředí, cizích lidí, zvířat
- je podmíněný, velmi živou představivostí (strach ze tmy)

Obr. 9

Osobnost

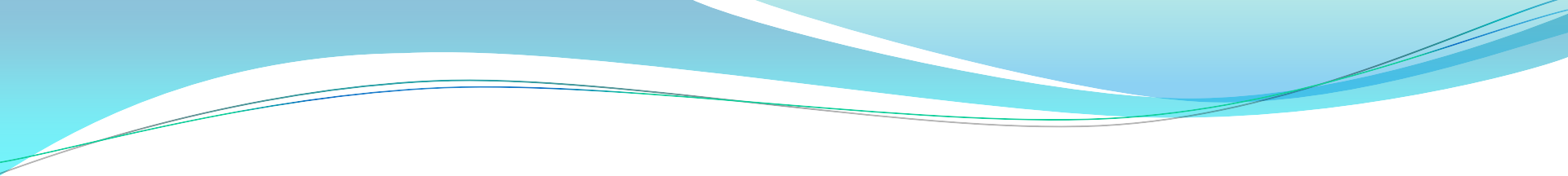
- Vytváří se základy **charakteru**.
- **Sebepoznávání** – poznává fyzické vlastnosti, poté i dovednosti, schopnosti
- dokáže popsat své vlastnictví a své vlastní preference (co má a nemá rádo)
- Vytvoření **pohlavní identity** – uvědomuje si svoji pohlavní roli a její neměnnost, přebírá chování, způsob myšlení v rámci své pohlavní role.

- **Sebeuvědomování** – sebe sama, od okolí.
- **Sebehodnocení souvisí s hodnocením dospělých** (pocity studu, viny, chvála). Někdy až nekritičnost vůči sobě – všechno ví, zná, umí, **tzv. egocentrismus**, důležité usměrnění ze strany rodičů...důležité pro zdravé sebevědomí.
- **Začíná se hodnotit ve vztahu k druhým.**

- **Egoismus, soupeření.**
- **Teorie mysli** – vědomí, že i druzí mají vnitřní prožitky, které mohou sdílet (počátek u dětí předškolního věku).
- Začíná se vyvíjet **vědomí povinnosti** – odměna, trest.
- **Chybí sebeovládání.**

Obr. 10

-
- **Rozvoj schopností – hlavně obecných.**
  - Výrazný projev **temperamentu.**
  - **Zájmy** nestálé.
  - Rozvoj **motivace** – hierarchie.
  - Rozvoj **vůle** – při hře.

Sociální vývoj - socializace

- Potřeba sociálního kontaktu s dospělými, hledá první osobnostní vzory – identifikace.
- Upevňuje si rodinné vztahy.
- Rozšiřují se vztahy příbuzenské.

Obr. 11

Obr. 12

- Potřeba sociálního kontaktu s dětmi – začíná vyhledávat společnost vrstevníků, hra ve skupině – MŠ.
- Na konci období je dítě socializováno natolik, že může nastoupit do kolektivu školní třídy.

Obr. 13

- Každá sociální skupina má své **teritorium**.
- dítě rozlišuje teritorium **rodiny** (v předškolním věku se obvykle odděluje teritorium rodičů a dítěte – pokoj)
- teritorium **vrstevníků** (např. hřiště)
- teritorium **MŠ** – zde chybí intimní subteritorium (všude za mnou mohou i ostatní, pohyb má svá pravidla)

➤ Socializace

1. vývoj sociální reaktivity – vývoj diferencovaných vztahů k lidem v bližším i vzdálenějším okolí; rozhodující je vztah k rodičům, vztahy k druhým dětem jsou většinou málo trvalé, ovšem důležité, učí se pomáhat slabším.

Obr. 14

2. vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací – normy zprvu na základě příkazů a zákazů dospělými, později přijetí za své.

3. osvojení sociálních rolí (takové chování, které je očekávané společností vzhledem k věku a pohlaví – vrstevníka, žáka MŠ, kamaráda).

Hrubá motorika

- lepší koordinace pohybů
- dítě dokáže jít rovně
- vydrží stát 1s na jedné noze
- ve 4 letech – schopno skákat po jedné noze
- v 5 letech se odrazí a skočí
- je schopno skákat správně „panáka“

Jemná motorika

- vystřihává obrázky
- modeluje, kreslí i štětcem
- skládá puzzle
- může vykonávat drobné pracovní činnosti (zalít květiny, utřít prach, přinést talíř...)
- dovede si zavázat tkaničky
- navléká korálky na nit

Hra

- intenzivní
- dokáže dítě natolik upoutat, že zapomíná na základní potřeby – jídlo, vyprazdňování..
- rozšiřuje se repertoár her
- nově – „imaginární společník“ při hře

- úlohové (námětové hry) – na policajta, na doktora, na mámu..
- mezipohlavní rozdíly her a hraček

Obr. 15

Obr. 16

Vývoj kresby

1. Stádium skvrn – (do 1 roku).
2. Stádium čmáranic (bezobsažné čmáranice) – (asi do dvou let).

3. Stádium čárání (obsažného čárání) – (2–3 roky).

- vzhled výtvoru není odlišný, ale dítě dává obsah kresbě (dospělý nevidí, dítě ano)

Obr. 17

4. Stádium hlavonožců, univerzálních postav (3–5 let) – náhodný realismus

- mezi 5. a 6. rokem již dítě kreslí postavu se všemi detaily

4 roky

5 let

6 let

5. Intelektuální realismus (5-7 let).

Obr. 18

Obr. 19

Otázky k opakování

- Charakterizujte předškolní období.
- Charakterizujte rozvoj psychických procesů a stavů v tomto období.
- Charakterizujte rozvoj psychických vlastností.
- Vysvětlete vývoj sociálních vztahů.
- Vysvětlete vývoj jemné a hrubé motoriky.
- Uveďte nejčastější výchovné problémy tohoto období.

Zdroje

- Kelnarová, J. Matějková, E. Psychologie 1. díl. 1. vyd. Grada. Praha: 2010 162 s. ISBN 978–80–247–3270–1.
- Langmeier, J. Krejčířová, D. Vývojová psychologie 2. vyd. Grada Praha: 2006. 368 s. ISBN 978–80–247–1284–0.
- Vágnerová, M. Vývojová psychologie I. Praha: 1997 ISBN 80–7184–317–2.

- Obrázky - klipart Microsoft Office on - line
<http://office.microsoft.com> [cit. 2013 - 04 - 28].